

EUROPSKO OBITELJSKO PRAVO

Breulj, Emili

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:531530>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

Emili Breulj
EUROPSKO OBITELJSKO PRAVO
Završni rad

Šibenik, 2016.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ UPRAVNI STUDIJ

EUROPSKO OBITELJSKO PRAVO

Završni rad

Kolegij: Upravni i pravni sustav EU

Mentor: dr.sc., Ljubo Runjić, pred.

Student: Emili Breulj

Matični broj studenta: 145041353

Šibenik, rujan 2016.

Sadržaj

UVOD	9
1. PROPISI EUROPSKE UNIJE KOJI SE ODOSE NA OBITELJSKO PRAVO	10
1.1. Doseg europskog obiteljskog zakonodavstva.....	11
1.2. Ograničenja ovlasti Europske unije.....	12
2. IMOVINSKOPRAVNI UČINCI BRAKA I REGISTRIRANE ZAJEDNICE	13
3. SKLAPANJE BRAKA.....	15
3.1. Registrirane zajednice	16
3.2. Izvanbračne zajednice	18
3.3. Razvod i zakonska rastava.....	19
3.3.1. Obiteljske naknade	20
3.3.2. Skrbništvo i prava na posjećivanje	22
4. PREKOGRANIČNO NASLJEĐIVANJE.....	23
4.1. Upravljanje prekograničnim nasljeđivanjem.....	25
4.2. Europska potvrda o nasljeđivanju	26
5. POVELJA O TEMELJNIM PRAVIMA EUROPSKE UNIJE I OBITELJSKO PRAVO.....	27
5.1. Dokumenti Europske unije vezani uz prava djece.....	28
5.2. Prava djece	29
5.3. Smjernice EU za promicanje i zaštitu prava djece	31
7. ZAKLJUČAK	32
8. LITERATURA.....	33

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Veleučilište u Šibeniku

Završni rad

Upravni odjel

Preddiplomski stručni studij Upravni studij

EUROPSKO OBITELJSKO PRAVO

EMILI BREULJ

Šaline 27, e.breulj@gmail.com

Obiteljsko pravo je skup pravnih pravila i načela kojima se uređuju obiteljski odnosi, tj. osobno pravni i imovinskopravni odnosi članova obitelji te članova obitelji prema trećim osobama. Prije svega, normama obiteljskog prava uređuje se brak i bračni odnosi, te odnosi između roditelja i djece. Obiteljski odnosi, koje uređuju pravna pravila obiteljskog prava, su posebni društveni odnosi koji u svakom društvu, odnosno pravnom sustavu, zbog svoje važnosti uživaju posebnu pravnu zaštitu. Važnost tih odnosa je u tome što se u njima rađa i podiže potomstvo, osigurava opstanak pojedinaca, a time i društvene zajednice, odnosno što se putem njih zadovoljavaju biološke, osjećajne i druge intimne ljudske potrebe. Pravnim propisima određeni su subjekti obiteljsko pravnih odnosa, pretpostavke za njihov nastanak, pravni učinci koje proizvode, kao i pretpostavke te učinci prestanka tih odnosa. Pravo na stupanje u brak i pravo na osnivanje obitelji jamče se u skladu s nacionalnim zakonima koji uređuju ostvarivanje tih prava.

(33 stranice / 0 slika / 0 tablica / 1 literaturni navod / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: Obiteljsko pravo, Europsko obiteljsko pravo

Mentor: dr. sc. Ljubo Runjić, pred.

Rad je prihvaćen za obranu: 02.09.2016.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik

Final paper

Department of Administration

Professional Undergraduate Studies of Administration

EUROPEAN FAMILY LAW

EMILI BREULJ

Šaline 27, e.breulj@gmail.com

Family law is a set of legal rules and principles governing family relations, ie. Personal legal and property relations of family members and family members to third parties. First of all, the norms of family law governing marriage and marital relations, and relations between parents and children. Family relations, which regulates the legal rules of family law, the special social relations in every society, and the legal system, because of its importance enjoy special legal protection. The importance of these relationships is that they develop and raise offspring, ensuring the survival of individuals, and thus the community, and that through them meet the biological, emotional and other intimate human needs. Legislation specific subjects of family law relations, conditions for their development, the legal effects they produce, as well as assumptions and the effects of the termination of those relationships. The right to marry and the right to found a family shall be guaranteed in accordance with the national laws governing the exercise of these rights.

(33 pages / 0 figures / 0 tabels / 1 references / original in Croatian language)

Paper deposited in: Library of Polytechnic in Šibenik

Keywords: Family Law, European Family Law

Supervisor: Ph.D. Ljubo Runjić, Lecturer

Paper accepted: 02.09.2016.

UVOD

Obitelj je osnovna društvena jedinica zasnovana na zajedničkom životu užeg kruga krvnih srodnika, u kojoj se sjedinjuju biološko-reproduktivne, ekonomske i odgojne funkcije. Obično se sastoji od jednog ili dva roditelja i njihove djece. Obitelj mogu sačinjavati i članovi koji nisu nužno u krvnom srodstvu, primjerice prilikom usvajanja djece. Obiteljskim odnosima u pravnom pogledu bavi se obiteljsko pravo.

Obiteljsko pravo u materijalnom smislu još uvijek je izvan nadležnosti Unije, međutim, procesno obiteljsko pravo nije. Sudska suradnja u građanskim stvarima s prekograničnim učincima područje je podijeljene nadležnosti između Unije i država članica pa se posebna pozornost pridaje aktivnostima EU-a na području obiteljskog prava, tj. europskom obiteljskom pravu u užem smislu. Komisija za europsko obiteljsko pravo (CEFL), sastavljena je od uglednih europskih stručnjaka, koja svojim djelovanjem na harmonizaciji europskog obiteljskog prava potiče i zakonodavne aktivnosti EU-a. Dok se europski pravni sustavi nesporno temelje na nekim zajedničkim vrijednostima, problematični su pokušaji nametanja nekih novih pravila kao zajedničkih. Europski se zakonodavac sve više nastoji približiti i materijalnom obiteljskom pravu što izaziva proporcionalno sve veće opiranje država članica. Obiteljsko pravo podrazumijeva sva zakonska pravila kojima su uređeni međusobni odnosi osoba povezanih porijeklom (npr. odnos djeteta i majke ili oca) ili brakom (ili registriranim partnerstvom). Ono uređuje pitanja poput braka, razvoda, usvajanja djece te razna pitanja iz područja roditeljske odgovornosti (skrbništvo, pravo na viđanje djeteta itd.). Ta se pravila razlikuju od zemlje do zemlje jer su blisko povezana s povijesnim, kulturnim i društvenim razvojem svakog naroda.

Cilj je Europske unije utvrditi zajednička pravila u okviru obiteljskog prava kako bi europski građani mogli uživati svoja prava bez obzira na to žive li u različitim državama Europske unije i jesu li se tijekom života selili iz jedne države u drugu. Da bi se takva pravila donijela, moraju se složiti sve države članice. Obiteljsko pravni sustavi europskih država po mnogočemu su različiti. Između ostalog, oni se razlikuju u postojanju određenih instituta, ispitivanju pretpostavki za nastanak i prestanak nekog obiteljsko pravnog odnosa, ili pak u uređenju međusobnih odnosa članova obitelji.

1. PROPISI EUROPSKE UNIJE KOJI SE ODOSE NA OBITELJSKO PRAVO

Propisi Europske unije relevantni za obiteljsko pravo svake su godine sve brojniji. Prije primjerice deset godina, obiteljsko pravo u primarnom zakonodavstvu, tj. Osnivačkim ugovorima Unije nije bilo spomenuto, obvezujuće sekundarno zakonodavstvo bilo je u začecima, te su pozornost privlačili ponajprije neobvezujući dokumenti. Danas je pravno stanje bitno izmijenjeno. Unija se temelji na Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, koji zajedno predstavljaju ravnopravne primarne izvore europskog prava u užem smislu, a s njima je po pravnoj snazi izjednačena i Povelja o temeljnim pravima Europske unije.

Za razliku od ranijih obvezujućih dokumenata, obiteljsko se pravo danas smatra područjem reguliranja. U Osnivačkim ugovorima ono se tako ne isključuje iz regulativnog dosega. Naime premda materijalno obiteljsko pravo ostaje izvan dosega reguliranja Europske unije, pitanja sudske suradnje u građanskim stvarima, dakle uključujući obiteljsko pravo, koja imaju prekogranične učinke područje je podijeljene nadležnosti. Riječ je, zapravo, o stvaranju Područja slobode, sigurnosti i pravde, specifičnog pojma koji označava djelovanja Europske unije kojima je cilj jamčiti sigurnost. prava i slobodno kretanje unutar Unije.¹ Povelja o temeljnim pravima se od usvajanja 2000. godine nije mogla smatrati velikom novošću, već prije sistematizacijom postojećih načela pravnog poretka Unije. Bez dvojbe, Povelja je aktualizirala pitanje smislenosti različitih europskih pristupa pojmu obitelji, te šire i obiteljskog prava.

Sekundarno zakonodavstvo Unije sukladno čl.288. Ugovora o funkcioniranju Europske unije obuhvaća uredbu, direktive, odluke, preporuke i mišljenja. Uredbe imaju opću primjenu, te su u cijelosti i izravno primjenjive u državama članicama. Direktiva pak obvezuje državu u kojoj je upućena u smislu čija koji se mora postići, no izbor oblika i metoda djelovanja prepušten je državama članicama. Odluka obvezuje u cijelosti, s time da odluka u kojoj se navodi kome je upućena obvezuje samo te adresate. Za razliku od navedenih, preporuke i mišljenja nemaju obvezujuću snagu. Sekundarno zakonodavstvo Unije koje se odnosi na obiteljskoppravna pitanja usmjereno je na procesnopravna i kolizijskoppravna pitanja.

¹ Taj pojam nije definiran u Osnivačkim ugovorima, no njegovo značenje iz njih proistječe.

1.1. Doseg europskog obiteljskog zakonodavstva

Europska unija predstavlja novi pravni poredak u čiju su korist države ograničile svoja suverena prava, premda u ograničenim područjima. Nadalje, smatra se da "zbog svoje specijalne prirode europsko pravo nadvladava interno pravo", premda to nikad nije bilo propisano Osnivačkim ugovorima. Načelo nadređenosti europskog prava sve više suočava s novim područjima u kojima ono nije samorazumljivo i općeprihvaćeno, pri čemu ponajprije obiteljsko pravo. Naime, nadređenost se pred nacionalnim sudom pojavljuje kao pravilo konflikta, budući da u sukobu nacionalne i europske norme valja primijeniti europsku. Kompromisno rješenje koje postoji na način da države članice zadržavaju marginu diskrecije u uređenju najvažnijih ustavnih pitanja, valja proširiti i na obiteljsko pravo, zbog njegovih specifičnosti koje ga razlikuju od ostalih pravnih područja, jer nacionalna i europska norma ne odražavaju nužno iste vrijednosti, te bi drugačije tumačenje predstavljalo velik izazov domaćim obiteljskopравnim sustavima.

Obiteljsko pravo donedavno nije bilo predmetom regulacije. No, u poimanju nove pravne paradigme, tj. sve intenzivnijeg zadiranja europskog prava u obiteljskopравno područje, kako kolizijskopравne, procesnopравne tako i materijalnopравne naravi, uvijek valja imati na umu ograničenja ovlasti Unije koja dovode u pitanje legitimnost nastojanja europskog zakonodavca da svoje djelovanje sve više širi i na obiteljskopравna pitanja.

1.2. Ograničenja ovlasti Europske unije

Ovlasti Europske unije, sukladno čl.5. Ugovora o Europskoj uniji, ograničene su sljedećim trima ključnim načelima: načelom dodijeljenih ovlasti, načelom supsidijarnosti i načelom proporcionalnosti. Načelo dodijeljenih ovlasti sadržano je u čl.5. st. 2. Ugovora o Europskoj uniji. Sukladno tom načelu, Unija smije djelovati samo u granicama ovlasti koje su joj dodijelile države članice, i to samo za ostvarivanje ciljeva naznačenih u čl.3. istoga Ugovora. Sukladno čl. 4 st. 1 Ugovora, sve nadležnosti koje nisu prenesene Uniji, zadržavaju države članice. S ovim načelom u vezi, valja spomenuti i doktrinu impliciranih ovlasti, koje se ponekad koristi kako bi se opravdala regulatorna aktivnost. Prema postavkama te doktrine, Unija ne samo da ima izričite ovlasti koje su joj dodijeljene i kao takve navedene u Osnivačkim ugovorima već i one ovlasti koje su sadržane u tim izričitim odredbama. Zaključak jest taj da Unija nema ovlasti reguliranja materijalnog obiteljskog prava te da ono mora biti u rukama nacionalnih zakonodavaca, te ostaje nada da će nacionalne vlasti prepoznati vrijednost i značenje obiteljskoga prava te ga ne podvrći europskoj regulativi. Načelo supsidijarnosti, prema čl.5 .st.3. Ugovora o Europskoj uniji, određuje da u područjima nisu u isključivoj nadležnosti Unije, ona djeluje samo ako i u mjeri kojoj ciljeve toga djelovanja države članice ne mogu dostatno ostvariti na nacionalnoj razini, nego se smatra da se zbog opsega ili učinka predloženog djelovanja ti ciljevi mogu na bolji način ostvariti na razini Unije. Načelo proporcionalnosti, sukladno čl. 5. st. 4. Ugovora o Europskoj uniji, znači da sadržaj i oblik djelovanja Unije ne prelazi potrebno za ostvarivanje ciljeva Ugovora. Djelovanje Unije stoga mora biti takvo da se uvijek prihvaća manje ograničavajuće rješenje, jer je u suprotnome mjera koju je Unija usvojila neproporcionalna i stoga pravno nevaljana.

2. IMOVINSKOPRAVNI UČINCI BRAKA I REGISTRIRANE ZAJEDNICE

Svi parovi u Europskoj uniji obuhvaćeni su imovinskim režimima primjenjivima na njihovu zajednicu, a sve više parova u Europskoj uniji ima međunarodnu dimenziju. Građani Unije sve češće prelaze nacionalne granice zbog studiranja, rada ili zasnivanja obitelji u drugoj državi članici, zbog čega raste broj parova s međunarodnom dimenzijom: parova partnera različitih nacionalnosti, parova koji žive u državi članici čije državljanstvo nemaju, parova koji posjeduju nekretnine u različitim državama ili parova koji se razvedu ili preminu u stranoj zemlji. Međunarodni parovi koji su zasnovali bračnu zajednicu ili registrirano partnerstvo moraju upravljati svojom imovinom te je podijeliti u slučaju razvoda/rastave ili smrti jednog partnera. Trenutačno se osobe u međunarodnom braku ili registriranom partnerstvu suočavaju s nesigurnošću prilikom upravljanja imovinom ili njezine podjele u slučaju razvoda ili smrti. Teško doznaju u kojoj je državi članici sud nadležan za rješavanje pitanja njihova imovinskog režima, koje će se pravo primjenjivati na njihov imovinski režim i kako će odluka o njihovu imovinskom režimu donesena u jednoj državi članici biti priznata i izvršena u drugoj državi članici.

Komisija je 2011. predstavila dva prijedloga kojima se međunarodnim parovima osigurava pravna sigurnost u pogledu upravljanja njihovom imovinom i njezina dijeljenja u slučaju razvoda/rastave ili smrti jednog partnera. Jedan od prijedloga odnosio se na imovinske režime za bračne zajednice, a drugi na imovinske režime za registrirana partnerstva. Kako ti prijedlozi potpadaju pod obiteljsko pravo, Vijeće ih je moralo donijeti jednoglasno nakon savjetovanja s Europskim parlamentom. Nakon nekoliko godina pregovora Vijeće je u prosincu 2015. zaključilo da se prijedlozi neće moći jednoglasno donijeti u razumnom roku. Nakon toga, 18 država članica (Švedska, Belgija, Grčka, Hrvatska, Slovenija, Španjolska, Francuska, Portugal, Italija, Malta, Luksemburg, Njemačka, Češka, Nizozemska, Austrija, Bugarska, Finska i Cipar) izrazilo je želju da uspostave pojačanu međusobnu suradnju u području imovinskog režima međunarodnih parova kako bi države članice koje to žele mogle donijeti zakonodavstvo Unije u tom području.

Na temelju navedenih zahtjeva Komisija je 2. ožujka 2016. donijela tri prijedloga: prijedlog Odluke Vrijeća o odobravanju pojačane suradnje u području imovinskih režima međunarodnih parova, kojim su obuhvaćene i bračne zajednice i registrirana partnerstva, te dva prijedloga uredbi Vijeća za provedbu pojačane suradnje, prvi o imovinskom režimu za

bračne zajednice, a drugi o imovinskom režimu za registrirana partnerstva. Prijedlozi dviju uredbi sadržavaju pravila kako odrediti u kojoj će državi članici sud rješavati pitanja povezana s imovinskim režimima međunarodnih parova (sudska nadležnost), koje bi se pravo trebalo primjenjivati na ta pitanja (mjerodavno pravo) te kako se sudske odluke i javnobilježničke isprave povezane s tim pitanjima sastavljene u jednoj državi članici trebaju priznavati i izvršavati u drugoj državi članici. Kako se predloženim uredbama uređuje upravljanje imovinom, a posebno i dijeljenje imovine međunarodnih parova u slučaju razvoda/rastave ili smrti jednog partnera, one su usko povezane s postojećim propisima Unije o razvodu/rastavi i nasljeđivanju. Vijeće i Europski parlament trenutačno razmatraju Komisijine prijedloge. Države članice koje ne sudjeluju u pojačanoj suradnji mogu se u nju uključiti u svako vrijeme.

3. SKLAPANJE BRAKA

Brak je zakonski status priznat u svim državama EU-a. Različiti se propisi odnose na partnerstva koja nisu brakovi poput registriranih partnerstava i de facto zajednica Nacionalni propisi i prakse u vezi s brakom razlikuju se od države do države, uglavnom u pogledu:

- prava i obveza bračnih parova, primjerice u vezi s imovinom, roditeljskom ulogom ili bračnim imenom.
- odnosa između vjerskog i građanskog braka - u nekim se državama vjerski brak izjednačava s građanskim, u drugima to nije slučaj. Ako se, nakon što ste sklopili samo vjerski brak, preselite u drugu državu, važno je provjeriti posljedice za vaše bračno stanje.
- zahtjevi za sklapanje braka - najznačajnija razlika jest pravo na sklapanje braka istospolnih parova. Od danas to se pravo može ostvarivati u sljedećim državama EU-a: Belgiji, Danskoj, Francuskoj, Luksemburgu, Nizozemskoj, Portugalu, Španjolskoj, Švedskoj i Ujedinjenoj Kraljevini (ali ne u Sjevernoj Irskoj).

Ako je riječ o različitim državama EU-a, primjerice zato što se brak sklapa s osobom druge nacionalnosti ili zato što se nakon sklapanja braka namjeravate preseliti u inozemstvo, provjerite zakone država koji se odnose na vaš brak i režim bračne stečevine. To će imati važne posljedice u smislu vaših supružničkih prava i obveza. Ako se brak sklapa u nekoj drugoj državi EU-a, a ne u onoj u kojoj osoba stanuje, nužno je provjeriti u obje države koje su formalnosti potrebne kako bi vaš brak bio pravovaljan u obje države. To mogu biti zahtjevi vezani uz registraciju ili objavu. Teoretski gledano, zajamčeno je da će brak biti priznat u svim drugim državama EU-a, ali se to ne odnosi u potpunosti na istospolne brakove.

Ako se brak sklapa u državi EU-a koja nije država podrijetla osobe, dobro bi bilo registrirati brak u konzularnom uredu države podrijetla u državi u kojoj osoba stanuje. Ako se osoba preseli u neku drugu državu EU radi posla, suprug ili supruga mogu doći i živjeti sa partnerom ako su također državljani države EU-a². Na supružnike bez državljanstva EU-a primjenjuju se drugi propisi.

² Svaka osoba koja ima neke države članice EU-a ujedno je i građanin EU-a. Građanstvo EU-a dodaje se nacionalnom državljanstvu, a ne zamjenjuje ga. Svaka država članica EU-a sama utvrđuje uvjete za stjecanje i gubitak državljanstva te države.

3.1. Registrirane zajednice

U nekoliko država EU partnerska zajednica može se ozakoniti bez sklapanja braka, u obliku registrirane partnerske zajednice (ponekad se naziva i građanskom partnerskom zajednicom). Registrirana partnerska zajednica omogućuje dvama osobama koje zajedno žive kao par registrirati odnos u relevantnoj javnoj ustanovi u državi boravka. Razlike između država EU-a u tom području su ogromne, ne samo u smislu mogućnosti koje nude, već i u mjeri u kojoj su priznate partnerske zajednice sklopljene u inozemstvu (ako su uopće priznate). Kada je riječ o dvije ili više država EU-a, primjerice zato što su se preselili nakon registracije ili su zajednicu registrirali u inozemstvu, moraju saznati zakoni koje države se odnose na njihovu partnersku zajednicu, što će imati važne posljedice na njihova prava i obveze kao registriranih partnera. Registrirane partnerske zajednice smatraju se jednakima ili usporedivima s brakom u nekim, ali ne u svim državama EU.

Države EU-a u čijem se zakonodavstvu ne predviđa registrirano partnerstvo:

- Bugarska
- Latvija
- Litva
- Poljska
- Rumunjska
- Slovačka

U državama u kojima se smatraju jednakima, omogućuju ostvarivanje jednakih prava na useljenje: registrirani partner imat će pravo doći i živjeti s partnerom ako se preseli u te države. Sve države koje omogućuju istospolne brakove općenito priznaju registrirane istospolne zajednice sklopljene u drugim državama. U državama u kojima nisu dopušteni istospolni brakovi, ali su uvedeni neki oblici registriranih partnerskih zajednica, istospolni brak sklopljen u inozemstvu općenito omogućuje jednaka prava kao registrirana partnerska zajednica. Ako je jedan od partnera državljanin EU-a i ekonomski je ovisan o partneru, morat će zatražiti pravo boravka (na temelju prava na dolazak s registriranim partnerom) od vlasti države u koju se seli.

U slučaju da jedan od partnera nije državljanin EU-a, registrirana partnerska zajednica bit će ključna za ostvarivanje prava na život u EU. Ako osoba želi ući u neku drugu državu EU-a koja uopće ne priznaje registrirane partnerske zajednice, njezina će se partnerska zajednica smatrati valjano potvrđenim dugoročnim odnosom. Njezina nova država mora olakšati ulazak i boravak njezinog partnera. Prava na imovinu i prava na uzdržavanje za osobe u registriranim partnerskim zajednicama ne primjenjuju se na isti način u svim državama EU: njezina prava koja su izvedena iz registrirane partnerske zajednice u jednoj državi mogu se znatno razlikovati u drugoj.

3.2. Izvanbračne zajednice

Ako osoba živi s partnerom u stabilnoj i trajnoj vezi, u cijeloj EU-u ima određena prava čak ako vezu nije registrirala.

U slučaju da se osoba sa svojim partnerom preseli u drugu državu članicu ta država mora mu/joj omogućiti olakšan ulazak i dobivanje boravišta ako može dokazati da zajedno žive ili da su u dugotrajnoj vezi. To vrijedi neovisno o tome dali je partner državljanin države članice ili nije. U državama članicama koje priznaju de facto bračnu zajednicu imat će prava i obveze povezane s vlasništvom, nasljedstvom i davanjima za uzdržavanje nakon rastave. Ta su prava osobito važna za istospolne parove jer im vjenčanje ili registriranje partnerstva nije dopušteno u svim državama članicama. No većina država članica nije točno odredila na koji način možete dokazati da ste u dugotrajnoj vezi ili kohabitaciji.

Ako osoba živi u državi u kojoj se ne može vjenčati (istospolni parovi) ili registrirati partnerstvo ili ako ništa od toga ne želi, postoji mogućnost potpisivanja kohabitacijskog ugovora³ kako bi se odredili određeni aspekti kohabitacije. No u praksi može imati poteškoća pri ostvarivanju svojih prava čak i uz kohabitacijski ugovor. U slučaju spora oko vlasništva općenito se primjenjuju zakoni države u kojoj je spor nastao.

³ Kohabitacija je izraz koji u najširem smislu označava zajednički život nekoliko bliskih osoba. U užem smislu se pod time podrazumijeva zajednički život dvije ili više osoba koje se nalaze u intimnoj vezi. U još užem smislu se pod time podrazumijeva odnos među osobama koje nisu u formalnom braku.

3.3. Razvod i zakonska rastava

Razlozi za podnošenje zahtjeva za razvod ili zakonsku rastavu, kao i drugi praktični aspekti razvoda i rastave, vrlo se razlikuju u različitim državama EU-a. Međutim, niz propisa EU-a primjenjuje se u slučajevima kada je riječ o dvije ili više država EU-a, primjerice stoga što određena osoba ili njezin supružnik žive u različitim državama. Ti propisi određuju nadležnost sudova. Razvod ili zakonsku rastavu mogu zatražiti partneri zajedno kao zajednički zahtjev ili jedno od njih može podnijeti zahtjev sam. Zahtjev za razvod može se podnijeti na sudu države u kojoj:

- žive supružnici
- su zadnjom živjeli zajedno, pod uvjetom da jedno od njih dvoje još živi tamo
- živi jedno od supružnika, pod uvjetom da podnose zajednički zahtjev
 - je tamo živio najmanje 6 mjeseci neposredno prije podnošenja zahtjeva i
 - ako ima državljanstvo te države.
- Ako nema državljanstvo, zahtjev može podnijeti samo ako je tamo živio najmanje godinu dana neposredno prije podnošenja zahtjeva
- Ako oba partnera imaju državljanstvo.

Sud koji ima nadležnost za odlučivanje o razvodu prvi je sud na kojem je zahtjev podnesen (ako zadovoljava gore navedene uvjete). Nadalje, sud koji je nadležan za pretvaranje zakonske rastave u razvod (ako je to u skladu s propisima te države) jest sud u državi EU-a koji je donio presudu o zakonskoj rastavi. Sud koji ima nadležnost za presudu također može odlučivati o pitanjima roditeljske odgovornosti.

3.3.1. Obiteljske naknade

Nadležnost država u EU-u za socijalno osiguranje osobe, uključujući obiteljske naknade (naknade za djecu, doplatak za odgoj djece itd.) ovisit će o ekonomskom statusu i mjestu boravišta, a ne o državljanstvu. Nacionalnim zakonodavstvom utvrđeni su uvjeti pod kojima se roditeljima isplaćuju obiteljske naknade. Roditelji obično imaju pravo na naknade u određenoj državi članici:

- ako su u njoj zaposleni
- ako primaju državnu mirovinu u okviru sustava socijalnog osiguranja te države (npr. starosne, invalidske ili obiteljske mirovine)
- ili ako žive u toj državi.

Ako se osoba preseli sa svim članovima svoje obitelji u drugu državu članicu i ako je obuhvaćen samo njezinim sustavom socijalnog osiguranja, podliježe njezinim pravilima o obiteljskim naknadama. No, ako je osoba upućena na kraći rad u inozemstvu (najmanje 2 godine) te je još obuhvaćena sustavom socijalnog osiguranja svoje države, ona će i dalje biti nadležna za isplatu obiteljskih naknada. Ako članovi obitelji ne žive u državi u kojoj su osigurani, mogli bi imati pravo na naknade iz različitih država. Relevantna nacionalna nadležna tijela uzet će u obzir situacije obaju roditelja i odlučiti koja je država odgovorna za isplatu naknada. Njihova odluka temeljit će se na „pravilima o prednosti“.

Pravila o prednosti

- Općenito, država koja ima glavnu nadležnost za pružanje naknade jest država u kojoj se pravo osobe na obiteljske naknade temelji na radu (jedan od bračnih drugova zaposlen ili samozaposlen).
- Ako se pravo osobe temelji na radu (zaposlenje ili samozaposlenje) u objema državama, nadležna država jest ona u kojoj žive djeca ako jedan od roditelja u njoj radi. U suprotnome, bit će to država u kojoj se isplaćuju najviše naknade.
- Ako se pravo osobe temelji na mirovini u objema državama, nadležna država jest ona u kojoj žive djeca ako ta država isplaćuje jednu od mirovina. U suprotnome, bit će to država u kojoj je osoba najdulje bila osigurana ili je boravila.

- Ako se pravo osobe temelji na mjestu boravka u objema državama, nadležna država jest ona u kojoj žive djeca.

U slučaju da naknade koje osoba prima od „primarne“ države budu manje od onih koje bi primala od „sekundarne“ države u kojoj je također imala prava, sekundarna država platit će dodatak jednak razlici između dvaju naknada. Na taj će način sigurno dobiti najveći iznos naknada na koje ima pravo. Ako je osoba razvedena i bivši supružnik ili bivša supruga prima naknade, ali se njima ne koristi za uzdržavanje djece, potrebno je obratiti se tijelu nadležnom za obiteljske naknade u državi u kojoj djeca žive i zatražiti direktnu isplatu naknada jer je ta osoba koja u stvarnosti uzdržava obitelj. Obiteljske naknade mogu se zatražiti u bilo kojoj državi članici EU-a u kojoj jedan ili drugi roditelj djece ima pravo na naknade. Nadležno tijelo u državi u kojoj se zatraže naknade rješavat će zahtjev zajedno sa svim državama koje su nadležne za taj slučaj. Ako se na vrijeme zatraži naknada u jednoj državi, smatrat će se da je osoba na vrijeme zatražila u svim drugim državama članicama u kojima ima pravo na obiteljske naknade. Isplata naknada ne može biti odbijena zbog činjenice da je država u kojoj je prvotno zatražen prekasno prosljedila zahtjev nadležnim tijelima druge države.

Nacionalna nadležna tijelima daju informacije o rokovima za slanje zahtjeva za obiteljske naknade. Ako naknade nisu zatražene na vrijeme, moguće je da će osoba izgubiti svoje pravo. Nacionalna nadležna tijela dužna su međusobno surađivati i razmjenjivati sve informacije potrebne za obradu zahtjeva. Kako bi se riješile poteškoće povezane s jezičnim razlikama, nacionalna tijela koriste se standardnim dokumentima pri razmjeni informacija. Države članice mogu odrediti vlastite propise o pravima na naknade i usluge. Sve države pružaju neke obiteljske naknade, ali se iznosi i uvjeti uvelike razlikuju. U nekim državama uplate se redovito primaju, dok je moguće da će u drugima zbog obiteljske situacije imati pravo na porezne olakšice umjesto na uplate.

3.3.2. Skrbništvo i prava na posjećivanje

Majka ili otac odgovorni su za odgoj, obrazovanje i imovinu svojeg djeteta (ako ona postoji). Također ih imaju pravo zakonski zastupati. U svim državama EU-a majka automatski ima roditeljsku odgovornost za svoje dijete, kao i vjenčani otac. U većini slučajeva roditelji zajednički koriste ta prava. Skrbništvo i prava na posjećivanje jedinstvena su za svaku državu. Nacionalni zakoni određuju tko će imati skrbništvo, hoće li ono biti pojedinačno ili zajedničko, tko će odlučivati o obrazovanju djeteta, tko će upravljati imovinom djeteta i slična pitanja.

U svim državama EU-a priznaje se djetetovo pravo na osobni odnos i neposredni kontakt s oba roditelja, čak i ako roditelji žive u različitim državama. U slučajevima razvoda ili rastave, važno je odrediti hoće li djeca živjeti s jednim roditeljem ili naizmjenično kod oba roditelja. Bivši bračni partneri mogu zatražiti postizanje sporazuma o tome. Ako ne mogu postići sporazum, vjerojatno će ići na sud koji će odlučiti u najboljem interesu djeteta o pravima skrbništva te posebice odrediti mjesto boravka djeteta. U situacijama kada je riječ o više država (ako, primjerice, roditelji ne žive u istoj državi), sudovi nadležni za provođenje postupaka utvrđivanja roditeljske odgovornosti su sudovi u državi u kojoj dijete obično živi. Pod određenim uvjetima moguće je da se supružnici usuglase da sud koji donosi odluku o rastavi bude i sud koji će donijeti odluku o roditeljskoj odgovornosti u vezi s razvodom. Odluke suda o roditeljskoj odgovornosti donesene u nekoj državi EU-a priznaju se u svim drugim državama bez posebnog postupka. Njihova je primjena olakšana standardnim postupkom.

4. PREKOGRANIČNO NASLJEĐIVANJE

Sukladno novim pravilima, sudovi zemlje EU-a gdje je osoba u pitanju obično živjela u vrijeme smrti voditi će ostavinski postupak i primjenjivati zakon te zemlje EU-a. Građani mogu odabrati primjenu zakona zemlje državljanstva na svoju imovinu, bez obzira radi li se o zemlji EU-a ili trećoj zemlji. Odluke o nasljeđivanju donesene u jednoj zemlji EU-a sada će automatski biti priznate u drugim zemljama EU-a. Pored toga, Europska potvrda o nasljeđivanju omogućava osobama da u drugim zemljama EU-a dokažu da su nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji imovine. Nova pravila primjenjuju se na sve zemlje EU-a osim na Ujedinjenu Kraljevinu, Irsku i Dansku. To znači da osobe koje žive u nekoj od te tri zemlje ne podliježu novim pravilima EU-a. S druge strane, britanski, irski i danski građani koji žive u drugim zemljama EU-a mogu iskoristiti prednosti novih pravila EU-a.

U većini slučajeva ostavinski postupak vodit će nadležno tijelo, uglavnom sud ili javni bilježnik, u posljednjoj državi EU-a u kojoj je osoba živjela. To će tijelo u većini slučajeva primijeniti nacionalno zakonodavstvo na postupak nasljeđivanja. Međutim, propisi EU-a omogućuju da osoba odabere da se na nasljeđivanje primjenjuje zakonodavstvo države čiji je državljanin, neovisno o tome je li riječ o državi EU-a ili ne. Ako osoba ima nekoliko državljanstava, može izabrati zakonodavstvo bilo koje od tih država. U oporuci ili zasebnoj izjavi treba jasno i određeno navesti svoj odabir zakonodavstva.

Nacionalno zakonodavstvo koje se primjenjuje na nasljeđivanje, bilo da se radi o zakonodavstvu posljednje države EU-a u kojoj je osoba živjela ili matične države, uređuje nasljeđivanje sveukupne imovine, neovisno o tome gdje se osoba nalazi te je li riječ o pokretnoj (npr. automobil ili bankovni račun) ili nepokretnoj imovini (npr. kuća).

Nacionalnim zakonodavstvom uređuju se sljedeća pitanja:

- tko su korisnici imovine, na primjer, bračni/izvanbračni drug, djeca, roditelji
- može li se člana obitelji lišiti nasljedstva
- treba li neke ostavinske dijelove namijeniti određenim osobama: na primjer, djeci
- treba li darove koje je osoba dala tijekom života uključiti u ostavinu prije no što se prenese nasljednicima
- prijenos vlasništva imovine nasljednicima

- ovlasti nasljednika ili izvršitelja oporuke i upravitelja ostavine, uključujući uvjete o prodaji imovine i namirenju vjerovnika
- tko je odgovoran za dugove koji su ostali
- kako se imovina treba podijeliti među nasljednicima.

Propisi EU-a o nasljeđivanju ne određuju koje će tijelo voditi postupak ili koje će se zakonodavstvo primijeniti na određene nasljedne stvari, kao što su:

- porez na nasljeđivanje koji će vaši nasljednici morati platiti na ostavinu
- bračno stanje: na primjer, tko je bio posljednji bračni drug
- imovinski režim braka ili sklopljenog partnerstva: tj. kako se imovina treba podijeliti nakon smrti bračnog druga ili partnera
- pitanja koja se odnose na trgovačka društva: na primjer, što će biti s udjelima u trgovačkom društvu

4.1. Upravljanje prekograničnim nasljeđivanjem

Ako član obitelji ili bliska osoba umre, a određena osoba je nasljednik, ona u pravilu može rješavati svoje nasljeđivanje sa:

- sudovima posljednje države članice u kojoj je živjela umrla osoba
- javnim bilježnicima svih država članica.

Tijelo koje vodi ostavinski postupak uglavnom će primijeniti nacionalno zakonodavstvo posljednje države članice u kojoj je umrla osoba živjela, osim ako umrla osoba nije odabrala zakonodavstvo tako da se na nasljeđivanje primjenjuje zakonodavstvo države čiji je državljanin. Ako pitanje nasljeđivanja mora riješiti sud, nasljednik će morati u većini slučajeva obratiti se sudu posljednje države članice u kojoj je umrla osoba živjela. Međutim, ako je umrla osoba odredila da se na nasljeđivanje primjenjuje zakonodavstvo države čiji je državljanin i ako je riječ o državi EU-a, nasljednik se s drugim nasljednicima i strankama možete dogovoriti da se postupak pokrene pred sudom te države članice. Sve se stranke moraju dogovoriti o odabiru suda. Nacionalno zakonodavstvo koje se primjenjuje na nasljeđivanje nasljedniku može dopustiti da pred sudom izjavi prihvaća li nasljedstvo ili ga se odriče. Prema propisima EU-a nasljednik može dati takvu izjavu pred sudom države članice u kojoj živi, čak i ako se sud koji vodi ostavinski postupak nalazi u drugoj državi članici. Sudska odluka donesena u državi članici bit će priznata u drugoj državi članici bez posebnog postupka. Međutim, ako stranka dobrovoljno ne poštuje sudsku odluku, nasljednik može uputiti zahtjev da se odluka proglasi izvršivom tako da policija ili sudski izvršitelj može izvršiti odluku. Druga stranka može se žaliti na priznavanje ili izvršivost odluke iz sljedećih razloga:

- odluka očito nije u skladu s politikom države članice u kojoj je treba priznati ili izvršiti: na primjer, diskriminirajuća je
- odluka je u proturječju s prethodnom odlukom suda države članice u kojoj se treba priznati ili izvršiti
- osobe uključene u postupak nisu imale mogućnosti pripremiti obranu.

4.2. Europska potvrda o nasljeđivanju

Ako je osoba nasljednik, moguće je da će morati dokazati nadležnom tijelu ili banci u drugoj državi članici da ima pravo na vlasništvo imovine umrle osobe koja se nalazi u toj državi članici. Izvršitelj oporuke i upravitelj ostavine možda također trebaju dokazati svoj status kako bi osoba ostvarila svoja prava u drugoj državi članici. Nadležno tijelo države članice koje vodi ostavinski postupak može izdati nacionalni dokument kojim se potvrđuje status nasljednika, izvršitelja oporuke ili upravitelja ostavine. U suprotnom, osoba može tražiti od nadležnog tijela da joj izda Europsku potvrdu o nasljeđivanju. Prednost Europske potvrde o nasljeđivanju je u tome što ima jednake učinke diljem EU-a bez obzira na državu u kojoj je izdana. S druge strane, nacionalni dokument ima različite učinke ovisno o državi članici u kojoj je izdan, što može odgoditi priznavanje prava u drugoj državi članici. Osim toga, Europska potvrda o nasljeđivanju priznaje se u drugim državama članicama bez posebnog postupka. Europsku potvrdu o nasljeđivanju može izdati sud u državi članici s ovlastima za odlučivanje o nasljeđivanju ili drugo nadležno tijelo, na primjer javni bilježnik u istoj državi. Osoba se može žaliti na odbijanje izdavanja Europske potvrde o nasljeđivanju. Tijelo koje izdaje Europsku potvrdu o nasljeđivanju čuva izvornik i izdaje ovjerene preslike nasljedniku, izvršitelju oporuke ili upravitelju ostavine. Vrijedi za razdoblje od šest mjeseci, koje se može produljiti. Tijelo izdavanja može izmijeniti ili povući Europsku potvrdu o nasljeđivanju ako se ustanovi da elementi u njoj nisu točni.

5. POVELJA O TEMELJNIM PRAVIMA EUROPSKE UNIJE I OBITELJSKO PRAVO

Poveljom o temeljnim pravima određuju se temeljna prava koja Europska unija i države članice moraju poštovati pri provedbi prava EU-a. Riječ je o pravno obvezujućem instrumentu koji je donesen kako bi se izričito priznala i učinila vidljivom uloga koju temeljna prava imaju u pravnom poretku Unije. Povelja o temeljnim pravima dijeli se na sedam glava, od kojih je šest posvećeno osobitim tipovima prava, dok se u posljednjoj objašnjava opseg primjene Povelje i načela u skladu s kojima je utvrđeno njezino tumačenje. Važna značajka Povelje njezino je inovativno grupiranje prava. Njome se naime napušta tradicionalno razlikovanje civilnih i političkih prava s jedne, te ekonomskih i socijalnih prava s druge strane. Istovremeno, Poveljom se jasno razlikuju prava i načela. Osobno područje primjene Povelje potencijalno je vrlo široko: većina prava koja su u njoj priznata dodijeljena su „svima”, neovisno o njihovom državljanstvu ili statusu. Ipak, neka su prava dodijeljena samo građanima, dok su ostala poprilično važna za državljane trećih zemalja ili za posebne kategorije osoba (npr. radnike).

Glavno područje primjene Povelje izrijekom je definirano u članku 51., gdje stoji da se njezine odredbe odnose samo na institucije i tijela EU-a te na države članice kada provode pravo EU-a. Ta odredba služi za razdvajanje primjene Povelje od primjene nacionalnih ustava: države članice Povelja obvezuje samo pri provođenju prava EU-a. Poveljom se ne proširuju ovlasti ili nadležnosti Unije, čime se jamči da se njezinim donošenjem neće povećati ovlasti Unije na štetu ovlasti država članica.

5.1. Dokumenti Europske unije vezani uz prava djece

Zaštita prava djece u EU većinom se odnosi na specifične probleme djece u kriminalnoj zoni življenja, bilo da je riječ o djeci žrtvama nasilja, trgovine, oružanih sukoba i sl. bez obzira na to donosi li dokumente Europska komisija ili neko drugo tijelo. U Europskoj uniji ne postoji definicija pojma "dijete" ni u ugovorima, ni u sekundarnom zakonodavstvu, sudskoj praksi, ni u Agendi za prava djece. U pravu Europske unije pojam "dijete" varira i ovisi o kontekstu: ponekad je taj kontekst biološki (podrijetlo), ponekad dobni (godine), ponekad odnos ovisnosti (ekonomske ili socijalne ovisnosti o roditeljima i zakonskim zastupnicima). Za prava djece u europskim okvirima važno je nekoliko dokumenata, različitog stupnja obvezatnosti, te njihovo sagledavanje upućuje na prilično nekonzistentnu i podosta nejasnu zaštitu.

Važniji su sljedeći dokumenti⁴ koji se bave pravima djece:

- Ugovor o Europskoj uniji (2010)
- Povelja o temeljnim pravima EU (2010)
- Smjernice EU za promicanje i zaštitu prava djece (2007)

⁴ Misli se na dokumente koji imaju kakvo-takvo materijalno-pravno značenje.

5.2. Prava djece

Posebna je odredba u Povelji naslovljena "Prava djece". Ona sadrži tek tri stavka, odnosno probir iz bogatog kataloga prava djece iz Konvencije o pravima djeteta. Isticanje prava djece u posebnom članku ne znači da djeca uživaju sva druga prava zajamčena Poveljom (jer djeca, primjerice, nemaju pravo glasa), već samo da su tvorci Povelje imali potrebu posebno istaknuti ona prava koja su smatrali osobito važna za djecu kao njihova zasebna prava na prostoru EU. No sve države članice EU ujedno su ratificirale i Konvenciju o pravima djeteta, iako EU nije stranka te Konvencije, a nema ni naznaka da bi joj pristupila. Utjecaj Konvencije o pravima djeteta je izniman, a iako se radi o univerzalnom dokumentu, mogla bi se zastupati teza da u europskom razvijenom području postoje daleko veća očekivanja da se države založe za prava djece primjereno sredstvima koje za to mogu mobilizirati.

Prema čl.24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, prva djece su sljedeća:

1. Djeca imaju pravo na zaštitu i brigu koja je potrebna za njihovu dobrobit. Ona mogu slobodno izražavati svoje mišljenje. Njihovo se mišljenje uzima u obzir u pitanjima koja se na njih odnose, u skladu s njihovom dobi i zrelosti.
2. U svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta.
3. Svako dijete ima pravo na održavanje redovitog osobnog odnosa i izravan kontakt s oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti s njegovim interesima.

Pravo djeteta je najšire postavljeno pravo, koje obvezuje na zaštitu i brigu u svim životnim područjima, a funkcionalno je postavljeno u odnosu na dobrobit djece. Drugi stavak predstavlja novu odredbu koja obvezuje sva tijela, u kojem god postupku odlučuju, privatne ustanove i sve da zaštiti najboljeg interesa djeteta posvete svu pozornost. Treći stavak štiti specifično područje prava na poštivanje obiteljskog života. Odgovor na moguće pitanje zašto je baš pravo djeteta na osobne odnose istaknuto u Povelji jest u činjenici da je Europska unija zamišljena kao zajednica koja omogućava slobodan protok ljudi. U slučajevima prekida obiteljskih zajednica, neće biti rijetko da jedan od roditelja promijeni mjesto prebivališta i/ili

boravišta unutar granica EU, što znači da će biti potrebno iznaći pravne mehanizme da se zaštite prava djeteta da redovito održava osobne odnose i neposredni kontakt sa oba roditelja.

Na razini EU prava djece će biti preispitivana i prilikom imigracijskih slučajeva i omogućavanja ponovnog okupljanja obitelji, kada je Europski sud istaknuo da države moraju izbjegavati razdvajanje djece od roditelja. S druge strane, prema čl. 4. st.1. t.1. Direktive 2003/86/EZ o pravu na okupljanje obitelji, moguće je da države ne pristanu na prihvaćanje djeteta koje je starije od dvanaest godina i stiglo je neovisno od ostatka obitelji. Takvo rješenje upitno je s obzirom na moguću diskriminaciju djece s obzirom na dob, jer sva djeca (osobe mlađe od 18 godina po pravu država EU) trebaju uživati jednaku pravnu zaštitu u smislu Konvencije o pravima djeteta.

5.3. Smjernice EU za promicanje i zaštitu prava djece

Smjernice su okvir djelovanja za zaštitu dječjih prava i odraz su opredjeljenja Europske unije za ostvarenje različitih dječjih prava prema europskim i globalnim dokumentima. U uvodnom dijelu smjernice se pozivaju na UN Konvenciju o pravima djeteta i njezina dva dodatna protokola kao opći pravni standard u zaštiti djece, čemu se doista nema što prigovoriti. Temeljna načela Smjernica u odnosima EU s trećim zemljama i međunarodnim sudištima su:

- promicanje i zaštita dječjih prava kao integralni dio vanjske politike i ljudskih prava EU, kroz politički dijalog, suradnju u razvoju, humanitarnu pomoć i proces pristupa;
- primjena ljudskih prava i na djecu u skladu s temeljnim načelima Konvencije o pravima djece, s naglaskom na nediskriminaciju, najbolji interes djeteta, sudjelovanje djece i omogućavanje preživljavanja i razvoja;
- promicanje holističkog pristupa djeci na temelju reafirmacije nedjeljivosti, međuzavisnosti i međuodnosa dječjih prava;
- promicanje i zaštita dječjih prava u skladu sa svim relevantnim međunarodnim instrumentima primjenom posebnih zakonodavnih, upravnih i drugih mjera;
- osvješćivanje država i vlada u njihovim odgovornostima prema djeci koja su nositelji prava.

Cjelokupna aktivnost i ciljevi, shodno Smjernicama, trebaju se postići političkim dijalogom, dvostranom i višestranom suradnjom, razvijanjem partnerstva i intenziviranjem koordinacije s međunarodnim tijelima.

7. ZAKLJUČAK

Kroz povijest pojam i važnost obiteljskog prava su se podosta mijenjali kao i njegov razvoj. Pod razvojem smatram činjenicu da se obiteljskom pravu nije pridavalo mnogo pažnje, te se tek odnedavno predstavlja kao područje interesa europskih institucija. Prisutnost tendencije vjerskih stajališta koja je bila presudni temelj za razvoj obiteljskog prava je podosta smanjena zbog toga što se europsko obiteljsko pravo nalazi u procesu modernizacije. Zbog navedenih činjenica, europsko obiteljsko pravo ujedno je dobilo značenje novog pravnog područja, koje izaziva veliki interes znanstvene i stručne javnosti. Smatram da bi se razvoj Europskog obiteljskog prava poboljšao kada bi svi međunarodnopravno relevantni subjekti zauzeli ozbiljnija i bolja stajališta o istom. Obitelj i obiteljsko pravo se nikako ne bi trebalo zanemarivati niti pridavati manje pažnje nego što ono zahtijeva zbog toga što tako pate oni koji to najmanje zaslužuju. Europsko obiteljsko pravo kao dio europskog prava se nalazi u okrilju Europske unije, u čijoj nadležnosti nije usklađivanje materijalnih odredbi obiteljskog prava. Nadalje, ulaskom država članica u Europsku uniju jasno je da nacionalnim tijelima neće biti lako tumačiti i primjenjivati Europsko pravo, te može doći do nejasnoća pojedinih odredbi što vodi do nesporazuma. Obiteljski odnosi su vrlo bitni u svakom društvu jer su oni zapravo i temelj društvene zajednice, te se najviše zbog toga obiteljskom pravu treba posvetiti maksimalna pozornost kod sastavljanja i provođenja.

8. LITERATURA

1. https://ejustice.europa.eu/content_property_effects_of_marriage_and_registered_partnership-182-hr.do?clang=hr
2. https://e-justice.europa.eu/content_divorce-45-hr.do?clang=hr
3. http://www.academia.edu/22804450/Europsko_obiteljsko_pravo_sada%20i_budu%20nost_-_harmonizacija_ili_unifikacija
4. Rudolf, D., "Lisabonski ugovor Europske unije", Adrias, sv. 16, 2009
5. N. Bodiroga - Vukobrat, N. Hlača, D. Hrabar, D. Jakovac - Lozić, A.Korać Graovac, D.Lapaš, I.Majstorović, I.Medić Musa, B. Novak, H.Sikirić, V.Smokvina, S. Winkler, V. Žindaršić Skubic, M. Župan - "Europsko obiteljsko pravo", 2013.